

Nové muzeum v Chrudimi

text a foto: [Jan Štěpánek](#)
Autor je historik umění.

Chrudim se ráda nazývá Aténami východních Čech.

Nově otevřené Muzeum barokních soch v kostele sv. Josefa dokazuje, že na této hrdé přezdívce možná něco bude.

Po pěti letech komplikovaných příprav – symbolicky 10. září v Den evropského kulturního dědictví – zahájilo muzeum svůj provoz.

Bývalý klášter kapucínů s kostelem sv. Josefa, postavený za tehdejšími městskými hradbami v druhé polovině 17. století, byl ještě nedávno ukázkovým příkladem špatného stavu našeho kulturního dědictví. Po roce 1948 ztratil své původní poslání, z přílehlého konventu se staly účelové prostory a sám chrám začal být v 70. letech používán jako skladiště místního národního výboru a později města. Úvahy o mož-

ném kulturním využití areálů, objevující se od 90. let, dlouho ztroskotávaly na nedostatku finančních prostředků. Teprve před pěti lety se městu podařilo získat dotaci 43 milionů korun z tzv. evropských fondů na projekt muzea barokního sochařství regionu.

Rekonstrukce kostela pro potřeby muzea byla svěřena pražskému ateliéru Projektíl architekti, který je podepsán například pod

Národní technickou knihovnou nebo centrem ekologické výchovy Sluňákov. Stavba probíhající od ledna 2009 se z původních 67 milionů kvůli požadavkům památkářů, změnám projektu (odstranění plánované restaurace) a dodatečnému vybavení nakonec vyšplhala na téměř 100 milionů korun. Jakkoliv je tato cena vysoká, je nutno zdůraznit, že výsledná realizace zaujala komisi Sekce trvale udržitelného rozvoje při OSN nebo porotu Stavby roku 2011, kde muzeum postoupilo do druhého kola.

Já v prostoru a sochy

Inspirací pro stroze minimalistické architektonické řešení interiéru kostela sv. Josefa byl kapucínský důraz na prostotu, který se promítal i do stavební typologie řadových klášterů. Cílem architektů současně bylo, aby se kostel nezměnil v pouhé lapidárium, kde je výraz skulptury zvýdihnout na úkor celého prostoru. Pocit návštěvníka „já v prostoru a sochy“ oproti „já se sochami v prostoru“ se stal hlavním ideovým vodítkem.

Původní jednoduchá dispozice kostela s kryptou a netypicky umístěnou loretánskou kaplí byla narušena řadou pozdějších přestaveb. Projektíl se proto rozhodl pro formu definující třípodlažní dispozici. Na

APOTEÓZA SV. JANA NEPOMUCKÉHO OD JANA PAVLA ČECHPAUERA

POHLED NA EXPOZICI V HLAVNÍ LODI KOSTELA

prostě pojatou hlavní loď navazuje ze západní strany Loreta, jež je strohou vestavbou transformována do podoby projekčního sálu. Zbývající prostor klenby, čitelně oddělený zlomem od hlavní lodi, umožnil navíc vestavbu třetího podlaží, ve kterém se nachází knihovna a badatelna. Suterén, sloužící v historii jako kaple Božího hrobu, byl očištěn, zrestaurován a ponechán ve své syrové podobě pro potřeby krátkodobých výstav.

Prostory jsou bílé, původní malby jsou zčásti zakryty, přetřeny jemnou, bílou lazurou. Dochází tak ke sjednocení celého prostoru. Počáteční, dnes již nedochované rozložení místností je naznačeno změnou podlahové krytiny. Dochované detaily, jako například oratoř s freskami Josefa Ceregettiho († 1799), byly zachovány coby připomínka původní podoby. Současné architektonické vstupy jsou omezeny na vestavěné prvky schodiště do suterénu, dvoupodlažní kovový objekt v loretské kapli a sociální zázemí. Vše je tvarově i materiálově čisté.

Zahrada barev, vůní i chutí

Na suterén kostela navazuje dvůr, provázaný s areálem nově upravené klášterní zahrady. Na její rekonstrukci spolupracovaly ateliéry a05 (Aleš Steiner) a Enfant terrible (Lenka Klodová). Autoři se inspirovali historickou podobou klášterních zahrad, a tak rozvržení navazuje na rozdělení ploch na užitkovou, štěpnicí a rajskou zahradu. Zároveň ale vytváří moderní pobytový park se soudobou vybaveností. Morfologie pozemku pomáhá vytvořit přirozené hranice. V rytmu myšlenky dlouhodobé paměti krajiny, která se nedá násilně potlačit ani vymazat.

Do segmentově řešeného areálu, jehož čistotu narušuje pouze vestavba dětského hřiště, se vstupuje ze dvora na tzv. plato, definované jako prostředí sluchových vjemů. Mezi mohutnými korunami stromů vznikl relaxační objekt pro děti, hřiště na pétanque a parket pro hudební produkci. Navazující dřevěná promenáda je hlavní komunikační

osou, na kterou se váže štěpnice s ovocnými stromy. Pro potěšení z vůní a barev tvoří závěr areálu terasové rosarium. Tzv. korzem – jižním odpočívadlem – lze sestoupit malými vrátky k břehům řeky Chrudimky a opustit areál kláštera. Všechny části zahrady kopírují tvar terénu. Nevšednost prostředí doplňují individuálně řešené branky a výtvarné herní prvky.

Slavní i zapomenutí

Hovoříme-li o barokním sochařství východních Čech, navazuje projekt na tradici přetrvávající v Chrudimi do poloviny 18. století. Přespolní jména Matyáše Bernarda Brauna († 1738), Ferdinanda Maxmiliána Brokoffa († 1731) či litomyšlská dílna Pacáků, působící po celých Čechách, tvořila východisko pro Jana Pavla Čechpauera († 1726), Ignáce Rohrbacha († 1747), Jana Alberta Devotyho († po 1753) a další. Hlavním úkolem expozice je proto připomenout toto období a zvýšit povědomí o významu umění raného novověku. Nesnadný úkol

LOUČENÍ KRISTA S MARIÍ Z DÍLNY BRATŘÍ PACÁKŮ

vybrat reprezentativní vzorek východočeského sochařství připadl Pavlu Panochovi z Ústavu historických věd na Univerzitě Pardubice. Vystaveno je šestatřicet soch a dva obrazy a výslednou syntézu bychom mohli nazvat ideálním příkladem z oblasti tvorby.

Tělo expozice je umístěno do hlavní lodi kostela. Exponáty jsou většinou umístěny na samostatných soklech, výjimečně na policích a v nikách. Po vstupu prosklenými dveřmi od pokladny u hlavního vchodu jsou návštěvníci uvítáni dvojicí velkoformátových pláten připisovaných Joachimovi von Sandrartovi († 1688), které původně tvořily hlavní, oboustranný oltář kostela. Ve středu hlavní lodi pak našla své nové místo Panna Marie Bolestná od Jana Pavla Čechpauera, která dříve stávala před hlavním vchodem chrámu. V kněžišti jsou umístěny jemné řezbářské práce Jana Alberta Devotyho. Sousoší Piety (snad dílna bratří Pacáků) přivádí návštěvníka k práci Ignáce Rohrbacha – Panně Marii Bolestné. Sv. Petr a sousoší Panny Marie, Máří Magdaleny a sv. Jana Evangelisty od Ferdinanda Maxmiliána Brokoffa dotváří triumfální závěr chrámu a reprezentují vrcholné jméno na poli českého barokního umění.

V sakristii najdeme oltářní menzu s nepomuckou tematikou od Ignáce Rohrbacha, dvojici anonymních soch sv. Kosmy a Damiána a plastiku Krista jako Dobrého pastýře. Nejzajímavější je interaktivní charakter místnosti. Skrze dotykový panel je možné pustit dokument o historii kostela, dopřát si odpočinek v nenápadných sedadlech nebo regulovat ovladačem osvětlení místnosti a exponátů. Intimně laděná místnost vedle sakristie je věnována výzdobě kostela sv. Josefa. Dřevořezby Panny Marie Bolestné, Farizeje Annáše a Bičovaného Krista od různých, neznámých autorů tvořily původní vybavení zdejší kaple Božího hrobu.

Obdivuhodná Čechpauerova Apoteóza sv. Jana Nepomuckého, v nikách doplněná Devotyho Archandělem Gabrielem a Panou Marií, zahajuje poslední část expozice umístěnou na evangelijní stranu chrámu. Sv. Jan Evangelista, sv. Karel Boromejský od Ignáce Rohrbacha a Svatý poustevník, snad od Řehoře Thényho († 1759), doprovázejí Rohrbachova učitele Matyáše Bernarda Brauna, jenž zaujímá čestné místo svými realizacemi z pískovce – sv. Floriánem a sv. Jeronýmem.

Udržet nastavenou úroveň

Vybrat z velkého množství umělecky cenných souborů Pardubického a Královéhradeckého kraje byl nepochybně nesmírně náročný úkol. Pavlu Panochovi se však skutečně podařilo získat pro chrudimské muzeum to nejlepší, co může barokní sochařství východních Čech nabídnout. Z hlediska hlavního obsahu výstavy, doplněného vyčerpávajícím audio průvodcem a stotřicetistránkovou knihou Barokní umění na Chrudimsku, může být muzeum spokojeno. Jediný černý puntík si zaslouží hudební doprovod, který sice seznamuje návštěvníka s muzikou barokní doby, výběr ovšem zcela obchází sakrální skladby.

Reprezentativní expozicí i celkovým řešením muzea si město Chrudim nasadilo opravdu vysokou laťku. Jiná věc je, zda tuto úroveň dokáže udržet. Několikrát odkládané otevření bylo nešťastně posunuto na dobu turistického ticha, webové stránky muzea zejí prázdnotou, film *Kamenný příběh* v nově zbudované projekční místnosti byl použit jen na slavnostním otevření a odborná knihovna s badatelnou ve třetím podlaží je spolu s projekční místností prázdná. Díky zavřeným hlavním dveřím a málo viditelné propagaci navíc budova působí jako bez života.

I přes uvedené nedostatky, na jejichž odstranění se dle muzea pracuje, je třeba konstatovat, že konečná syntéza moderní architektury a starého umění působí uceleným a harmonickým dojmem. Otevřená otázka životnosti se ověří časem a propagační program města snad zajistí delší než evropskými fondy podmíněnou pětiletou existenci. Tak či onak by si opravdový milovník barokního umění neměl nechat návštěvu kostela sv. Josefa v Chrudimi ujít. ■■

MUZEUM BAROKNÍHO SOCH

místo: [kostel sv. Josefa, Chrudim](#)

architektonické řešení: [Projekt architekti](#)

kurátor: [Pavel Panoch](#)

www.mubaso.cz